

ROBERT MUSIL

NAPLNENIE
LÁSKY

INAQUE.SK

ROBERT MUSIL

NAPLNENIE LÁSKY

(DVE SPOJENIA)

INAQUE.SK

2013

The translation of this work was supported by a grant from the Goethe Institut which is funded by the German Ministry of Foreign Affairs.

Preklad tejto knihy podporil Goetheho inštitút, ktorého financovanie zabezpečuje nemecké Ministerstvo zahraničných vecí.

ROBERT MUSIL:
VEREINIGUNGEN. ZWEI ERZÄHLUNGEN.

Copyright © 1911, Robert Musil

Translation © 2013, Aňa Ostrihoňová
Slovak edition © Inaque.sk (ARThur, s.r.o.), 2013

ISBN: 978-80-971323-5-4

ROBERT MUSIL

NAPLNENIE LÁSKY

(DVE SPOJENIA)

INAQUE.SK

2013

(9)

NAPLNENIE LÁSKY

(69)

POKUŠENIE TICHEJ VERONIKY

NAPLNENIE LÁSKY

„Naozaj nemôžeš ísť so mnou?“

„Nie je to možné, veď vieš. Musím to dokončiť čo najskôr.“

„Ale Lilli by sa tak potešila...“

„Viem, viem, ale jednoducho to nejde.“

„A ja nemám chuť cestovať bez teba...“ povedala jeho manželka, kým nalievala čaj, a pozrela sa do rohu miestnosti. Sedel tam v svetlom kresle a fajčil cigaretu. Bol večer a tmavozelené žalúzie hľadeli do ulice. Viseli v rade ďalších tmavozelených žalúzií, od ktorých boli na nerozoznanie. Ako pár tmavých viečok, ľahostajne privretých, zakrývali jas izby, kde sa práve zo saténovo strieborného čajníka lial čaj, prudko narazil na dno každej šálky, nepočuteľne žblnkol a potom zostal visieť vo vzduchu ako oblúk slamovej, priehľadnej farby z ľahkého topásu... Na oblom povrchu čajníka sa odrážali zelená a sivá, občas sa zaleskli modrá či žltá, kaluž farieb, ktoré sa zliali jedna do druhej a nemohli odtiecť preč. Žena však ruku od čajníka odtiahla a pohľad, ktorý upierala na svojho manžela, zvieral s linkou jej paže meravý, nehybný uhol.

Istota uhlu bola viditeľná, ale bolo tu aj niečo iné, takmer fyzické, čo mohli cítiť len títo dvaja ľudia, pre ktorých to niečo predstavovalo výstuž z najtvrďšieho kovu, ktorá ich držala na svojich miestach, a napriek tomu spájala – nerešpektovala priestor – tvorila takmer hmatateľnú jednotu. Ležala im na hrudníkoch a cítili jej tlak, a hoci sa strnulo opierali na svojich stoličkách, s nehybnými tvármi, nemennými pohľadmi, na mieste, kde ich výstuž spúťavala, bolo cítiť jemné chvenie, niečo prchavé, akoby ich srdcia bili súčasne a splývali ako dva roje motýľov.

Celá miestnosť visela na tomto jemnom, sťažka

skutočnom, a napriek tomu jasne citeľnom poci-
te, akoby bol chvejúcou sa osou, ktorá spočívala
v týchto dvoch ľuďoch a vychádzala z nich: pred-
mety naokolo zadržali dych, svetlo na stenách
znehybnelo ako zlaté pradeno... všetko stíchlo
v očakávaní a existovalo len pre nich. Čas, kto-
rý sa svetom ťahá ako strieborné vlákno, akoby
prechádzal stredom izby, naprieč týmito ľuďmi
a náhle sa zastavil a skamenel, nehybný a pokoj-
ný a trblietajúci sa... a predmety v izbe sa k sebe
nebadane primkli. Dialo sa to v nehybnosti
a nepovšimnutom pokoji, ktorý nastane v mo-
mente, keď sa plochy zorganizujú do kryštálov
– do kryštálu obklopujúceho týchto dvoch ľudí,
ktorého stred je ich stredom – dvoch ľudí, ktorí
na seba hľadia vzduchom, ktorý nedýcha, ktorý
sa chveje a dopadá na nich, dvoch ľudí, ktorí na
seba hľadia cez tisíce zrkadliacich sa hladín, ako-
by sa videli po prvýkrát...

Žena odložila čajník a ruku si položila na stôl.
Pod ťarchou svojho šťastia sa každý oprel do svo-
jich vankúšov, a zatiaľ čo sa jeden druhému upre-
ne dívali do očí, usmievali sa, akoby boli stratení
a cítili potrebu hovoriť, nie však o sebe; a tak sa
rozprávali o duševne chorom mužovi G. z knihy,
čo čítali. Obaja hovorili o istej pasáži a otázke,
ktorú kládla, akoby to bolo niečo, o čom práve
v tej chvíli premýšľali. V skutočnosti sa však len
vrátili k rozhovoru, ktorý ich uplynulých niekoľ-
ko dní nesmierne fascinoval, akoby si len zakrý-
val tvár skutočnosťou, že šlo o knihu, a naozaj
smeroval inam. Po chvíli sa ich myšlienky pro-
stredníctvom tejto podvedomej zámienky neba-
dane vrátili k veciam, ktoré ich oboch trápili.

„Ako môže človek ako G. vnímať sám seba?“
povedala žena. Ponorená do svojich myšlienok

pokračovala, akoby len pre seba: „Zneužíva deti, privádza mladé ženy do nešťastia a potom tam stojí s úsmevom na perách a s údivom hľadí na závan erotiky, ktorý ho oveje ako morský vánok. Myslíš si, že si uvedomuje, že koná zlo?“

„Ťažko povedať. Možno áno, možno nie,“ odpovedal muž. „Možno otázku týkajúcu sa takýchto citov ani nemožno položiť.“

„Ja si však myslím,“ povedala žena, a teraz bolo zrejmé, že nehovorí o nejakej postave z knihy, ale o niečom konkrétnom, čo spoza tejto postavy vystupovalo, „myslím si, že on v skutočnosti verí, že koná dobro.“

Myšlienky im chvíľu v tichosti, paralelne bežali hlavami, potom sa vynárali v podobe slov, ktoré sa im vzdávali; a napriek tomu, akoby sa stále mlčky držali za ruky, akoby všetko bolo povedané už veľmi dávno. „... Ublíži ju svojim obetiam. Spôsobuje im bolesť. Musí vedieť, že ich demoralizuje, mátie ich erotickú túžbu, vzrušuje natoľko, že nikdy nedôjde k naplneniu, zostane navždy neukojenou. A aj tak, akoby sa usmieval – jeho tvár je jemná a bledá, melancholická a zároveň odhodlaná, je v nej toľko nehy – jeho úsmev sa vznáša nad ním aj jeho obeťou ako daždivý deň nad krajinou – dážď zoslalo nebo, bezdôvodne – a vo svojom zármutku, pocite, ktorý sprevádza skazu, čo pôsobí, sa ukrýva ospravedlnenie... Nie je snáď každá myseľ osamelá, osamotená?“

„Áno, naozaj, či nie je každá myseľ osamelá?“

Dvoch ľudí, ktorí znovu mlčali, spájalo premýšľanie o tretej osobe, neznámom človeku, jedinej z toľkých tretích osôb, akoby spolu kráčali krajinou: stromy, lúky, obloha a náhla nemožnosť poznať dôvody, prečo je tu modrá a prečo sa

tamto zahaľuje oblakmi. Cítili, ako ich všetci *títo tretí* obkolesujú, obaľujú ako obrovská guľa, ktorá nás obkľučuje a niekedy z nás robí cudzincov, čo hľadia spoza skla, aby ich zamrazilo, keď ňou nevysvetliteľne preletí vták. V tejto popoludňajším svetlom zaliatej izbe sa zrazu rozhostil chlad, obrovská samota, jasná ako poludnie.

Potom jeden z nich, akoby hral tým najjemnejším z husľových tónov, povedal: „Je ako dom so zamknutými dverami. Všetky jeho skutky sú v jeho vnútri, možno majú podobu príjemnej hudby. Kto ju však počuje? Všetko môže premeniť na jemnú melanchóliu.“

A druhý odpovedal: „Možno sa sebou prechádza stále dookola s natiahnutými, trasúcimi sa rukami hľadá dvere a nakoniec zostane stáť a všetko, čo môže urobiť, je pritlačiť si tvár na nepreniknuteľné okenné tabule a dívať sa na milované obete zdialky a usmiať sa...“

Už nehovorili, avšak v blaženom, súhlasnom mlčaní znelo v čoraz vyššom tóne: „A zostáva len úsmev, ktorý ich premáha a vznáša sa nad nimi a viaže ich odporné, pokrivené gestá do útlej kyticčky, kým ony krvácajú... A prechádza nežne z jednej na druhú, premýšľa, či cítia, čo spravil, a kytice padajú a tajomstvo jeho samoty ich nadnáša na trepotajúcich sa krídlach, prudko vzlieta – neznámy zver strácajúci sa v prázdnote zázrakov vesmíru.“

Práve v tejto samote tkvelo tajomstvo ich zväzku. Nejasne tušili svet okolo seba a pod jeho ťažobou sa primkýnali jeden k druhému; cítili snový pocit chladu, ktorý prichádzal zo všetkých strán, okrem jedinej, tej, kde sa opierali jeden o druhého, snímali zo seba váhu sveta, spájali sa ako dve nádherné, k sebe patriace polovice, kto-

ré spojením zmenšili vonkajšie hranice, v akte vnútorného splynutia sa stali väčšími. Niekedy bývali nešťastní, pretože nemohli zdieľať úplne, úplne všetko.

„Spomínaš si,“ povedala zrazu žena, „ako si ma pred pár dňami držal v náručí? Uvedomil si si, že medzi nami niečo je? Čosi sa mi zazdalo, práve v tej chvíli, nič významné, ale nebol si to *ty* a mňa zrazu zaboľelo, že by tu mohol byť niekto iný než ty. Ale nemohla som ti to povedať, a potom som sa nemohla prestať usmievať nad tým, ako to netušíš a myslíš si, aký si mi blízky, a neskôr som ti to už hovoriť nechcela a začala som sa na teba hnevať, že to necítiš, a tvoje dotyky som viac nevnímala. A nemohla som sa prinútiť k tomu, aby som ti povedala, nech ma necháš, pretože to nebolo *skutočné*, bola som blízko pri tebe, no bol tam nejasný tieň, bolo to, akoby som mohla byť ďaleko a existovať bez teba. Poznáš ten pocit, keď je všetko dvakrát, vidíš veci okolo seba, úplné a jasné, tak ako ich poznáš, a potom ešte raz poblednuté a rozmazané, akoby sa na ne kradmo díval nejaký cudzí pohľad? Chcela som si ťa vziať a dostať znovu do seba, potom ťa odstrčiť a hodiť sa na zem, pretože to všetko bolo možné...“

„Bolo to vtedy, keď...?“

„Áno, presne vtedy, keď som ti v náručí začala plakať. Myslel si si, že je to z túžby preniknúť mojimi pocitmi do tvojich. Nehnevaj sa na mňa – musela som ti to povedať. Nevieť prečo. Bola to len predstava, ale strašne bolela a myslím, že preto nedokážem prestať myslieť na G. Ty...?“

Muž v kresle zahasil cigaretu a postavil sa. S pohľadom zakliesneným do jej očí sa obaja knísali ako dvaja povrazolezci na lane, ktorí sa ocitli príliš blízko. Potom, namiesto toho, aby

niečo povedali, vytiahli závesy a pozreli sa na ulicu. Zdalo sa im, že načúvajú praskaniu napätia vo vlastnom vnútri, niečomu, čo im náhle vtrhlo do života a zostalo stáť. Vedeli, že nemôžu žiť bez seba a že len spoločne, ako dokonalá štruktúra z váh a protiváh, dokážu niesť bremeno, pre ktoré sa rozhodli. Keď mysleli jeden na druhého, zdalo sa im to bolestivo choré, ich vzťah pôsobil tak krehko a odvážne a nepochopiteľne vo svojej citlivosti na ten najmenší vnútorný poryv.

Po chvíli, keď pohľad na cudzí svet vonku obnovil pocit bezpečia, cítili sa unavení a netúžili po inom, len zaspáť jeden vedľa druhého. Vnímali len seba, a predsa sa tam vkrádal – ešte len maličký, do temnoty miznúci – pocit: pocit nesmiernosti nekonečných dialav neba.

*

V nasledujúce ráno sa Claudine vybrala na cestu do mestečka, kde jej trinásťročná dcéra Lilli bývala v internátnej škole. Dieťa pochádzalo z prvého manželstva, ale jeho otcom bol americký zubár, ku ktorému Claudine zašla, keď ju počas pobytu na vidieku zastihla bolesť zubov. Márne vtedy čakala na milenca, ktorý svoj príchod oddŕaľoval za hranice jej trpezlivosti, a v zvláštnom stave opojenia z frustrácie, bolesti, éteru a zubárovej okrúhlejšej bielej tváre, čo sa vznášala nad ňou, sa to stalo. Svedomie ju nikdy netrápilo, ani v tomto, ani v prípade iných románikov, ku ktorým došlo v tej prvej, premrhanej časti jej života. Keď šla o niekoľko týždňov na kontrolu, zobrala si so sebou slúžku a aférka sa skončila. Zostal v nej len podivný oblak pocitov, ktoré ju chvíľu miatli a vzrušovali, akoby jej niekto náhle cez hlavu prehodil kabát, ktorý potom rýchlo sklúzol na zem.

Na jej skutkoch a skúsenostiach z toho obdobia bolo niečo pozoruhodné. Nie vždy ich dokázala ukončiť tak rázne a triezvo ako v tomto prípade: a naozaj, niekedy cítila nadvládu jedného či druhého muža, pre ktorých bola schopná urobiť čokoľvek, až do miery absolútneho popretia seba a vlastnej vôle. A napriek tomu nemala nikdy pocit, že by prežila niečo intenzívne a výnimočné. Poddávala sa a trpela vášňou tak silnou, že hraničila s ponížením, avšak nikdy neprišla o vedomie, že nech by urobila čokoľvek, v podstate by to s ňou nemalo nič spoločné a zásadne by sa jej to nedotklo. Excesy páchané nešťastnou, obyčajnou, promiskuitnou ženou tiekli ako potok unikajúci preč a ona sa cítila, akoby len zamyslene sedela na jeho brehu.

Bolo to vedomie akejsi konečnej integrity, ktorá nebola nikdy jasne stanovená, avšak neustále prítomná, čo jej poskytovalo ubezpečenie a istotu aj vo chvíľach, keď sa v prospech iných vzdávala samej seba. Za všetkými nejasnosťami jej konkrétnych skúseností bolo niečo neobjavené a napriek tomu, že sa jej nikdy nepodarilo zachytiť tento základ svojho života, možno si dokonca myslela, že by do neho nikdy nebola schopná preniknúť, bez ohľadu na to, čo sa stalo, mala pocit slobody ako má hosť v cudzom dome, keď vie, že je tam len raz, a preto sa nonšalantne s istou dávkou znudenosti podriadi všetkému, čo ho tam postretnie.

A potom všetko, čo spravila a pretrpela, upadlo do zabudnutia vo chvíli, keď stretla muža, ktorý sa stal jej terajším manželom. Vtedy vstúpila do priestoru odlúčenia a pokoja, v ktorom na ničom z toho, čo sa kedy stalo, nezáležalo. Záležalo len na prítomnosti a minulosť slúžila len na to, aby

jeden druhého cítili intenzívnejšie, inak sa na ňu zabudlo. Opantal ju zmáhajúci pocit rastu a rozkvetu a pocit prežitého strachu číhal len niekde v úzadí, bol zákulisím, z ktorého sa všetko pomaličky odpájalo ako zmrznuté nohy pohybom prebudené zo strnulosti.

Možno predsa len zostal jeden pocit, ktorý sa z jej minulého života tiahol ako tenká, bezfarebná, takmer neviditeľná niť do prítomnosti. A možno skutočnosť, že na svoju minulosť myslela práve dnes, bola náhoda, alebo spomienky vyvolala cesta za dieťaťom. Nech už bola príčina akákoľvek, ten pocit ju prepadol na železničnej stanici, keď sa jej – uprostred všetkých ľudí, ktorí do nej narážali a znepokojovali ju – náhle dotkla len nejasná, napoly spoznaná a už miznúca spomienka na dávno zabudnutú časť života, pocit, ktorý mal vo svojej nedefinovateľnosti takmer fyzickú podobu.

Claudinin manžel nemal čas ísť ju odprevadiť, a tak tam čakala na vlak sama s davom, ktorý sa tisol a premieľal okolo nej ako veľká prílivová vlna, čo ju chvíľu tlačila tam a chvíľu sem. Jej pocity plávali na poblednutých, práve prebudených tvárach naokolo ako iskra na matnej hladine stojacej vody. Bolo jej z toho nevoľno. Túžila nedbalým gestom všetko, čo sa tlačilo a tíslo, odsunúť. Avšak či už ju desila fyzická nadradenosť okolia, alebo to fádne, monotónne, ľahostajné svetlo pod obrovskou klenbou zo špinavého skla a spleti železných nosníkov, keď prechádzala s očividným pokojom a gráciou davom, pocítila jeho nátlak a nesmierne poníženie. Márne hľadala útočisko v sebe. Bolo to, akoby sama seba pomaly a okľukou v tomto dave stratila – očami blúdila kol-dokola, už si neuvedomovala svoju existenciu a keď

sa pokúšala rozpomenúť sa, tak jej myšlienky ako hmla zahalila zastretá bolesť hlavy, myšlienky sa v nej rozpustili v snahe spomenúť si na včerajšok. Všetko, čo jej z neho zostalo, bol pocit, že potajme odnáša niečo jemné a vzácne. A vedela, že to nesmie nikomu prezradiť, pretože by to nik nepochopil, a pretože bola slabšia a nedokázala sa brániť a mala strach. Štíhla, prepadávajúca sa do seba, kráčala pomedzi nich, naoko sebaisto, hoci sa vždy strhla a ustúpila, keď sa k nej niekto priblížil, ukrývala sa za pokojným výrazom. A zároveň sa s utajeným potešením radovala z toho, že jej život krásne vo chvíli, keď sa poddáva a vzdáva tejto mdlej a neurčitej úzkosti.

A tak zistila, k čomu to celé smeruje. Pretože takto sa cítila vo svojom predchádzajúcom živote. Náhle ju bodla spomienka: *kedysi, strašne dávno...* akoby už veľmi dlho bola niekde inde, hoci nikdy nie dosť ďaleko. Bolo v nej niečo neisté a málo osvetlené, ako keď duševne chorí zo strachu ukrývajú svoje vášne, a svojimi skutkami sa trhala na zdrapy, ktoré ofúkol vietor v pamäti cudzích ľudí. Nič ju nikdy nenaplnilo tým plodným zárodkom skúsenosti, ktorým jemne nasakuje duša, keď sa tí, čo si myslia, že z nej obtrhali lupene, otočia, naplnení... A predsa, všetko, čo si vytrpela, žiarilo poblednutým svetlom koruny a umlčaný šepot strachu z úzadia jej života zrazu vystrelil ako lúč ostrého svetla. Niekedy mávala pocit, že jej smútky v nej horia ako plamene a niekedy ju hnali k tomu, aby zažínala ďalšie. A v tej chvíli pocítila tlak diadému, neviditeľného a neskutočného skla, prichádzajúceho zo sna, ktorý sa jej zarýval do čela. A niekedy to bol len vzdialený, opakujúci sa nápev, znejúci v jej hlave...

Claudine nehybne sedela, kým sa ticho knísa-